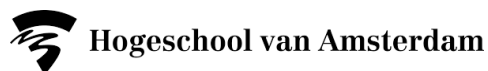

DISCRIMINATIE MELDEN WAAROM NIET?

Een kwalitatief onderzoek naar de lage meldingsbereidheid van vluchtelingen bij Art.1 Midden Nederland.

Naam: Shewit Woldai
Inleverdatum- en plaats: 27-05-2016, Amsterdam
Opleiding: Sociaal Juridische Dienstverlening
Praktijkbegeleider: Michel Aben
Stageorganisatie: Art1. Midden Nederland

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1. Inleiding.....	4
§1.1 Opdrachtgever	4
§1.2 Probleemanalyse.....	5
§1.3 Vraagstelling	5
Mijn onderzoeksvraag luidt:.....	5
§1.4 Doel van het onderzoek.....	5
§1.5 Opbouw van het rapport.....	6
2. Theoretisch kader	6
§2.1 Juridisch kader.....	6
§2.2 Mogelijke oorzaken van lage meldingsbereidheid bij discriminatie	7
§2.2.1 Veronderstelde nutteloosheid en gebrek aan vertrouwen.....	7
§2.2.2 Ernst, gewenning, acceptatie	7
§2.2.3 Onbekendheid met betrekking tot voorzieningen, mogelijkheid tot melden van discriminatie en de procedure.....	8
§2.2.4 Geen negatieve aandacht aan discriminatie willen schenken	9
§2.2.5 Framing van de boodschap.....	9
§2.3 Conclusie	9
3. Onderzoeksmethoden	10
§3.1 Type onderzoeksdesign	10
§3.2 Methoden van dataverzameling.....	11
§3.2.1 Interviews	12
§3.3 Onderzoeksgroepen en steekproeven.	12
4. Resultaten	13
§4.1 Wat zijn de discriminatie-ervaringen van vluchtelingen in de stad Utrecht?.....	13
§4.1.1 De definiëring van het begrip discriminatie	13
§4.1.2 Discriminatie-ervaringen van vluchtelingen	14
§4.2 Wat weten vluchtelingen in de stad Utrecht over het melden van discriminatie bij Art.1 MN?15	
§4.2.1 Onbekend met de mogelijk om discriminatie te melden bij Art.1 MN	15
§4.2.2 Vermeende reden voor de onbekendheid van de mogelijkheid tot melden.....	15
§4.3 Waarom doen vluchtelingen in de stad Utrecht geen meldingen van discriminatie?	15
§4.3.1 Discriminatie melden in de toekomst	16
§4.3.2 Twijfel om te melden.....	16

§4.3.3 Redenen om discriminatie niet te melden in de toekomst	16
§4.3.4 Redenen voor andere vluchtelingen in de stad Utrecht om discriminatie niet te melden...	16
5. Conclusie en aanbevelingen	18
§5.1 Beantwoording deelvragen.....	18
§5.1.1 Wat zijn de discriminatie-ervaringen van vluchtelingen in de stad Utrecht?.....	18
§5.1.2 Wat weten vluchtelingen in de stad Utrecht over het melden van discriminatie?.....	18
§5.1.3 Waarom doen statushouders in de stad Utrecht geen meldingen van discriminatie?.....	18
§5.2 Beantwoording van de onderzoeksvraag.....	19
§5.3 Aanbevelingen.....	19
§5.3.1 Voorlichtingen voor vluchtelingen organiseren	19
§5.3.2 Aanpassen van de landelijke campagne	20
§5.3.3 Kanttekening aanbevelingen	20
§5.4 Kritische reflectie	21
Literatuurlijst.....	22
Bijlage 1: Interviewvragen	23

Samenvatting

De aanleiding voor dit onderzoek begint bij de toenemende vluchtelingenstroom in Nederland de afgelopen jaren. De stijgende toestroom van vluchtelingen in Nederland zorgt momenteel voor de nodige ophef. Over het hele land wordt er geprotesteerd tegen de komst van nieuwe vluchtelingen en de plaatsing van AZC's.

Art.1 MN wil als antidiscriminatiebureau (hierna: adb) discriminatie in de provincie Utrecht bestrijden. Om dit te doen heeft Art.1 MN inzicht nodig in de aard en omvang van de vluchtelingendiscriminatie in Nederland. Het probleem voor Art. 1 Midden Nederland (hierna: Art.1 MN) is een lage meldingsbereidheid van vluchtelingen over vluchtelingendiscriminatie. Het is bekend dat vluchtelingen in Nederland worden gediscrimineerd, maar het is Art.1 MN niet bekend waarom zij discriminatie niet melden.

Vanuit dit kennisprobleem heb ik de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *“Wat zijn mogelijke oorzaken voor de lage meldingsbereidheid van vluchtelingen in de stad Utrecht?”* Ik heb mij in mijn onderzoek gericht op statushouders omdat zij naar mijn idee meer ervaringen hebben met discriminatie aangezien zij al langer in Nederland zijn. Zij kunnen in dit onderzoek de gehele doelgroep “vluchtelingen” representeren. Ik heb gebruikt gemaakt van een kwalitatief onderzoek en heb hierbij diepte-interviews afgenomen bij vijf statushouders in de stad Utrecht.

Uit de resultaten van mijn onderzoek blijkt dat de twee voornaamste redenen voor lage meldingsbereidheid van vluchtelingen zijn dat Art.1 MN niet voldoende bekend is en veel vluchtelingen bang zijn om discriminatie te melden.

Uit mijn onderzoek zijn twee aanbevelingen voor Art.1 MN voortgevloeid. Mijn eerste aanbeveling is het verzorgen van voorlichtingen voor vluchtelingen. Dit betreft asielzoekers in AZC's en de statushouders kan Art.1 MN bereiken via andere vluchtelingenorganisaties.

Als tweede aanbeveling raad ik Art.1 MN aan de campagne “Zet een streep door discriminatie” aan te passen door erbij te vermelden dat mensen een melding van discriminatie kunnen doen.

1. Inleiding

§1.1 Opdrachtgever

Ik loop 10 maanden stage bij antidiscriminatiebureau Art.1 Midden Nederland in Utrecht. Art.1 Midden Nederland zet zich in voor het bestrijden en voorkomen van ongelijke behandeling in de provincie Utrecht. Art.1 Midden Nederland is er voor alle burgers van de provincie Utrecht die discriminatie ervaren. Art.1 Midden Nederland creëert bij daders en slachtoffers van discriminatie bewustwording van het resultaat en effect van hun handelen. Daarnaast zorgt Art.1 Midden Nederland ervoor dat burgers en instanties in de provincie Utrecht discriminatie herkennen en het belang erkennen om hier iets tegen te doen. Kernwerkzaamheden om dit doel te bereiken zijn:

- Klachtbehandeling
- Verzorgen van voorlichtings- en opleidingsactiviteiten en projecten
- Beleidsadvisering

Art.1 Midden Nederland verricht haar werk zoveel mogelijk in samenwerking met relevante partners en wordt gesubsidieerd door alle 26 gemeenten in de provincie Utrecht.

De 'klanten' van Art.1 Midden Nederland zijn:

a Gemeenten in de provincie Utrecht, namens alle ingezetenen van de provincie Utrecht (burgers die in de provincie wonen, werken en/of leren).

b Bedrijven.

c Maatschappelijke organisaties en instellingen (waaronder onderwijsinstellingen en maatschappelijke zelforganisaties).

Ik loop stage op de afdeling klachtbehandeling. Onze kernwerkzaamheden zijn de volgende:

- Intakegesprekken voeren;
- Behandelen van klachten en meldingen van discriminatie en ongelijke behandeling aan de hand van relevante wetgeving en jurisprudentie;
- In contact treden met betrokken partijen via de hoor- wederhoor procedure;
- Registreren van klachten en meldingen in het daarvoor bestemde registratieprogramma;
- Deelnemen aan het team- en klachtenoverleg;
- Eventuele andere voorkomende werkzaamheden, zoals hulp bij voorlichting, werken aan naamsbekendheid van de organisatie;
- Acquisitie plegen om voorlichtingen te verzorgen. (Deze taak geldt niet voor iedereen op de afdeling klachtbehandeling, wel voor mij.)

(Art. 1 Midden Nederland, 2013.)

§1.2 Probleemanalyse.

De aanleiding voor het probleem is de toenemende vluchtelingenstroom in Nederland de afgelopen jaren. De stijgende toestroom van vluchtelingen in Nederland zorgt voor de nodige ophef. Er wordt landelijk hevig geprotesteerd tegen de komst van nieuwe vluchtelingen en de plaatsing van AZC's.

Het probleem voor Art. 1 Midden Nederland is een lage meldingsbereidheid van vluchtelingen over vluchtelingendiscriminatie.

In de praktijk is te merken hoe vluchtelingen landelijk worden gediscrimineerd, doordat er tegen hun komst wordt geprotesteerd. Omdat Art. 1 Midden Nederland zich richt op de provincie Utrecht, zal ik mij in mijn onderzoek ook richten op de vluchtelingen in Utrecht, de stad Utrecht. Zo hebben wij vernomen dat in diverse gemeenten in de provincie Utrecht, waaronder Woerden en Montfoort, vluchtelingenopvangcentra worden aangevallen en er activistengroepen zoals 'Ons Montfoort Vluchtelingenvrij' worden opgericht die spandoeken met de tekst 'Eigen volk eerst' ophangen in de buurt van asielzoekerscentra.

Aangezien het verzet tegen en de discriminatie van vluchtelingen in Nederland zo hevig zijn, vindt Art. 1 Midden Nederland dat zij hier als antidiscriminatiebureau wel iets mee moet.

Wij krijgen alleen geen meldingen van vluchtelingendiscriminatie, waardoor wij geen beeld hebben van de werkelijke discriminatie van vluchtelingen.

Voor Art.1 Midden Nederland is dit een probleem, want wij worden belemmerd in het bestrijden van discriminatie, als wij nauwelijks meldingen binnenkrijgen. Om wat te doen aan de lage meldingsbereidheid van vluchtelingen in Utrecht, moeten we eerst weten hoe het komt dat de meldingsbereidheid zo laag ligt.

§1.3 Vraagstelling

Mijn onderzoeksvraag luidt:

Wat zijn de mogelijke oorzaken voor de lage meldingsbereidheid van vluchtelingen in de stad Utrecht?

Deelvragen:

1. Wat zijn de discriminatie-ervaringen van vluchtelingen in de stad Utrecht?
2. Wat weten vluchtelingen in de stad Utrecht over het melden van discriminatie?
3. Waarom doen vluchtelingen in de stad Utrecht geen meldingen van discriminatie?

§1.4 Doel van het onderzoek

Dit onderzoek moet inzicht bieden in de discriminatie-ervaringen van vluchtelingen in de stad Utrecht en hun beweegredenen om hier geen meldingen van te doen.

Wanneer wij weten wat de reden is dat vluchtelingen geen meldingen doen van discriminatie hebben we meer inzicht om de meldingsbereidheid te verhogen. Wanneer de meldingsbereidheid hoger ligt kan Art. 1 MN zich gaan inzetten om meer bewustwording te creëren over de discriminatie-ervaringen van vluchtelingen en de effecten hiervan.

§1.5 Opbouw van het rapport

In hoofdstuk 1 wordt het onderzoek ingeleid. Vervolgens schets ik in hoofdstuk 2 het theoretisch kader, waar ik verschillende inzichten behandel vanuit diverse relevante bronnen. Daarna zal ik een koppeling maken tussen de belangrijkste inzichten en mijn onderzoek. In hoofdstuk 3 behandel ik de toegepaste onderzoeksmethoden. Hierna komen in hoofdstuk 4 de resultaten uit mijn dataverzameling aan bod. Ten slotte eindig ik het onderzoeksrapport met hoofdstuk 5 waarin ik mijn conclusies en aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek uiteenzet. Ook is in hoofdstuk 5 een kritische reflectie op het onderzoek opgenomen.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk zal ik allereerst het juridisch kader schetsen waarbinnen dit onderzoek wordt gedaan. Hierin zal ik op grond van de Algemene Wet Gelijke Behandeling, hierna: AWGB, uiteenzetten wat Art. 1 MN verstaat onder vluchtelingendiscriminatie. De AWGB is voor mij als bron heel relevant, omdat ik uit deze wet het begrip discriminatie kan koppelen aan mijn onderzoeksgroep vluchtelingen. Zonder deze koppeling is het niet duidelijk waarom Art. 1 MN zich als antidiscriminatiebureau richt op vluchtelingen.

Daarna zullen op basis van vijf bronnen mogelijke oorzaken van lage meldingsbereidheid bij discriminatie behandeld worden. Dit zijn vijf onderzoeksrapporten welke oorzaken van lage meldingsbereidheid met betrekking tot discriminatie omvatten. Omdat er over meldingsbereidheid van vluchtelingen nog geen onderzoek bekend is, zullen de mogelijke oorzaken van lage meldingsbereidheid bij discriminatie in zijn algemeenheid worden behandeld. Na de analyse en bespreking van de onderzochte literatuur, zal ik de koppeling maken van de opgedane inzichten naar wat relevant is voor dit onderzoek.

§2.1 Juridisch kader

Op grond van artikel 1 van de Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen is elke gemeente in Nederland verplicht haar inwoners toegang te bieden tot een onafhankelijke antidiscriminatievoorziening(adv). Art. 1 MN is de antidiscriminatievoorziening voor de 26 gemeenten in de provincie Utrecht. (Overheid.nl, 2016).

Discriminatie op grond van ras, leeftijd, religie, nationaliteit, geslacht, handicap of welke wettelijke grond dan ook, is verboden op grond van Artikel 1 van de Grondwet. Het verbod op discriminatie staat verder uiteengezet in hoofdstuk 1 van de AWGB. (Overheid.nl, 2016) Het begrip ras in de AWGB dient, overeenkomstig het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van elke vorm van rassendiscriminatie en vaste jurisprudentie van de Hoge Raad, ruim te worden uitgelegd en omvat tevens: huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming. (Kamerstukken II 1990/91, 22014, nr. 3, p. 13 en HR 15 juni 1976, NJ 1976, 551, m.nt. Van Veen).

Omdat vluchtelingen in Nederland doorgaans van een niet-Nederlandse afkomst zijn, definieert Art.1 MN vluchtelingendiscriminatie als discriminatie welke kan worden verstaan als discriminatie op grond van ras. Daarnaast zijn vluchtelingen niet in het bezit van de Nederlandse nationaliteit. Als statushouders zijn zij slechts in een bezit van een tijdelijke verblijfsvergunning. Derhalve definieert Art.1 MN vluchtelingendiscriminatie eveneens als wettelijke discriminatie op grond van nationaliteit.

§2.2 Mogelijke oorzaken van lage meldingsbereidheid bij discriminatie

Lage meldingsbereidheid bij discriminatie in zijn algemeenheid is een landelijk probleem. Er zijn diverse onderzoeken gedaan naar de oorzaken van lage meldingsbereidheid omtrent discriminatie. In het kader van vooronderzoek zijn de meest relevante onderzoeken zorgvuldig geanalyseerd en vergeleken. Uit deze bronnen zijn een aantal thema's te herleiden. Samen vormen deze thema's de meest voorkomende oorzaken van lage meldingsbereidheid bij discriminatie.

§2.2.1 Veronderstelde nutteloosheid en gebrek aan vertrouwen

Een veelvoorkomende reden om geen melding te doen van discriminatie, is het feit dat mensen er het nut niet van inzien. Zo wordt in Monitor Rassendiscriminatie het volgende geconcludeerd: "Men heeft blijkbaar weinig vertrouwen in de mogelijkheden of bereidheid van instanties om de situatie daadwerkelijk aan te pakken." (Boog, Dinsbach, Donselaar, Rodrigues, 2009).

Dit gebrek aan vertrouwen doet zich ook voor in de gedachte dat een melding van discriminatie niet serieus zal worden genomen, omdat het eigenlijk geen zin heeft. Dit blijkt ook uit het onderzoek naar de lage meldingsbereidheid bij de LHBT-gemeenschap (Lesbienne, Homo, Biseksuelen en Transgender-gemeenschap) in de stad Utrecht "*Wel gebeurd, niet gemeld.*" van Michelle Potters, toenmalig stagiaire bij Art. 1 MN, waarin een geïnterviewde zegt: "*Wat is het nut van melden? Er wordt toch niks mee gedaan*". (Potters, 2015). Deze constatering vloeit ook voort uit het regionaal verkennend onderzoek "*Ongelijkwaardigheid*" van A.G. Advies & Verwey-Jonker Instituut: "*De meest genoemde redenen om discriminatie niet te melden is dat jongeren denken dat dit toch niet helpt, of dat de melding niet serieus zal worden genomen.*" (Gielen, Wonderen & Hermens, 2012).

Een additionele factor welke een grote rol speelt in de veronderstelde nutteloosheid van het melden van discriminatie is de zogeheten "*Self-efficacy*". "*Self-efficacy is de mate waarin men zichzelf in staat voelt om invloed uit te oefenen op de omgeving waarin men zich bevindt.*" (Bandura, 1977). In het onderzoek "*Wees een held: meld discriminatie!*" van antidiscriminatiebureau Radar wordt hierover gesproken als een oorzaak van lage meldingsbereidheid met betrekking tot discriminatie. Wanneer een persoon denkt weinig invloed te hebben op zijn of haar omgeving, kan dit leiden tot een lage meldingsbereidheid. De persoon denkt er immers weinig mee te bereiken. (Rieger, Wolters & Schijff, 2013).

§2.2.2 Ernst, gewenning, acceptatie

Uit de onderzoeken blijkt als tweede veelvoorkomende oorzaak voor een lage meldingsbereidheid van discriminatie het feit dat mensen de ernst van discriminatie en dus ook het doen van een melding niet inzien. Het lijkt erop dat discriminatie in onze maatschappij steeds vanzelfsprekender wordt. Dit blijkt uit de bevindingen in Monitor Rassendiscriminatie:

"Respondenten die ernstige of steeds terugkerende ervaringen met discriminatie hebben, zijn sceptisch over de mogelijkheid om het gelijkheidsbeginsel te handhaven. In het algemeen menen de respondenten dat het steeds meer wordt geaccepteerd dat er gediscrimineerd wordt en dat de mentaliteit van mensen die discrimineren toch niet te veranderen is. Het idee dat het gelijkheidsbeginsel niet te handhaven is, gaat samen met een gevoel van machteloosheid en een verminderd vertrouwen in het functioneren van de rechtsstaat."

(Boog, Dinsbach, Donselaar, Rodrigues, 2009).

Ook uit het onderzoek *Discriminatieklimaat Gelderland Zuid* staat de reden “*Ik vind het niet belangrijk genoeg*”, bovenaan de top drie redenen om geen melding van discriminatie te doen bij een adv. (Leerschool & Franx, 2012).

Ook gaat het niet inzien van de noodzaak om discriminatie te melden regelmatig gepaard met de gedachte het zelf wel te kunnen oplossen, zo blijkt uit het regionaal verkennend onderzoek *Ongelijkwaardigheid* van A.G. Advies & Verwey-Jonker Instituut en de Monitor Rassendiscriminatie.

Uit deze onderzoeken is dus op te maken dat er sprake is van gewenning en acceptatie wat betreft discriminatie. Dit heeft als gevolg dat mensen discriminatie niet ernstig of belangrijk genoeg vinden om er een melding van te maken.

§2.2.3 Onbekendheid met betrekking tot voorzieningen, mogelijkheid tot melden van discriminatie en de procedure

Een derde veelvoorkomende en veel vermoede oorzaak van lage meldingsbereidheid met betrekking tot discriminatie, is de het geheel aan onbekendheid. Dit impliceert gebrek aan kennis met betrekking tot het doen van een melding van discriminatie bij welke instantie dan ook (de politie, gemeente of adb), de geringe naamsbekendheid van adb's, en onbekendheid over de procedure van een melding van discriminatie, onder de Nederlandse burgers.

Uit het onderzoek “*Wel gebeurd, niet gemeld*” van Michelle Potters blijkt dat geen van de ondervraagden, allen inwoners van de stad Utrecht, bekend was met Art.1 MN als antidiscriminatiebureau van de provincie Utrecht.

“Deelnemers constateren dat ze zich boos en machteloos voelen, onder andere omdat ze niet weten wat te doen. Zij menen dat discriminatie toch niet is te bewijzen en dat het heel veel moeite kost om uiteindelijk je gelijk te halen.” (Boog, Dinsbach, Donselaar, Rodrigues, 2009).

De moeite waarover door burgers wordt gesproken in onderzoeken slaat niet uitsluitend op het ‘halen van je gelijk’, zoals hierboven wordt genoemd, maar ook de moeite van het doen van een melding. Zo blijkt uit het onderzoek *Discriminatieklimaat Gelderland Zuid* het volgende: *“Andere gediscrimineerden zien op tegen de tijd/moeite die melden met zich meebrengt of weten niet waar een melding ingediend kan worden.”* (Leerschool & Franx, 2012).

Volgens de onderzoeken leidt de onbekendheid over de procedure dus tot de veronderstelling dat het doen van een melding van discriminatie te veel moeite of tijd zou kosten. Daarnaast stellen de bovenstaande onderzoeken dat de onbekendheid met betrekking tot het melden van discriminatie, gepaard gaat met de veronderstelde nutteloosheid van een melding, omdat men meent dat discriminatie toch niet te bewijzen valt. Opvallend is hier dus de combinatie van redenen uit paragraaf 2.2.1 en paragraaf 2.2.3 die een burger demotiveren een melding van discriminatie te doen.

“Het is te veel moeite en het levert niks op.” (Potters, 2015).

Ook heerst er vaak onbekendheid over wanneer er nu precies sprake is van discriminatie. Dit blijkt onder andere uit de Monitor *Rassendiscriminatie* waarin het volgende wordt gesteld: *“Verder wordt bij ervaren discriminatie door leidinggevenden relatief vaak als reden om niet te melden aangedragen dat men niet zeker weet of het discriminatie is.”* (Boog, Dinsbach, Donselaar, Rodrigues, 2009).

Zelf denkt Art. 1 MN dat haar geringe naamsbekendheid in de stad Utrecht de grootste oorzaak is van de lage meldingsbereidheid van vluchtelingen bij discriminatie.

§2.2.4 Geen negatieve aandacht aan discriminatie willen schenken

Een vierde oorzaak voor lage meldingsbereidheid is het feit dat mensen geen negatieve aandacht willen besteden aan discriminatie. Discriminatie wordt direct geassocieerd met negativiteit en daaraan willen Nederlandse burgers het liefst geen aandacht besteden, zo schijnt het. In Monitor Rassendiscriminatie wordt hier dieper op ingegaan en spreekt van een bekende “coping-strategie” om op een effectieve manier om te gaan met vervelende en vernederende ervaringen zoals discriminatie. *“Door er weinig aandacht aan te besteden tracht men de vervelende ervaringen het hoofd te bieden.”* Bij rassendiscriminatie speelt het weigeren om aandacht te bieden aan discriminatie een aanzienlijke rol in en leidt vaak zelfs tot ontkenning van discriminatie. Deze twee factoren spelen zodoende een grote rol in de lage meldingsbereidheid van discriminatie. (Boog, Dinsbach, Donselaar, Rodrigues, 2009.)

Ook in het onderzoeksrapport *Discriminatieklimaat Gelderland Zuid* staat *“Ik wil er geen aandacht aan schenken”* op nummer twee van de top drie redenen om geen melding van discriminatie te doen. (Leerschool & Franx, 2012)

§2.2.5 Framing van de boodschap

Een laatste bestudeerde oorzaak van lage meldingsbereidheid bij discriminatie, is de framing van de boodschap van het melden van discriminatie. Hiermee wordt bedoeld de manier waarop het melden van discriminatie wordt geïnterpreteerd. In het onderzoek “Wees een held: meld discriminatie!” van adb Radar, wordt de invloed van bepaalde verwoordingen op de meldingsbereidheid onderzocht. In het onderzoeksrapport wordt geconcludeerd dat het gebruik van de termen “slachtoffer” en “klacht” versus de termen “held” en “melding”, wel degelijk een negatief effect hebben op de meldingsbereidheid van discriminatie. De terminologie vormt dus de oorzaak voor de lage meldingsbereidheid.

“De woorden held en melding worden in het vooronderzoek positiever beoordeeld en kregen een hogere beoordeling in het ondernemen van actie. Ook werden ze meer geassocieerd met een positief zelfbeeld.” (Rieger, Wolters & Schijff, 2013).

Ook in het onderzoeksrapport “Wel gebeurd, niet gemeld” van Michelle Potters wordt door ondervraagden op de vraag wat een reden kan zijn geen melding van discriminatie te doen het volgende geantwoord: *“Ik zou niet zo snel een melding maken, want dan ben je slachtoffer. Ik wil mijzelf niet zien als slachtoffer.”* (Potters, 2015).

§2.3 Conclusie

Na het analyseren, bespreken en vergelijken van de verschillende inzichten met betrekking tot oorzaken van lage meldingsbereidheid bij discriminatie in zijn algemeenheid, kan er de volgende conclusie worden getrokken:

Uit vijf verschillende onderzoeken naar de lage meldingsbereidheid van discriminatie zijn de vijf meest voorkomende oorzaken voor lage meldingsbereidheid bij discriminatie naar voren gekomen. Op de eerste plek is dat de veronderstelde nutteloosheid en het gebrek aan vertrouwen in een goede afloop van het melden van discriminatie. Daaropvolgend is als oorzaak de gewenning en acceptatie van discriminatie te noemen. Als derde oorzaak doet zich voor de onwetendheid met betrekking tot adv’s, de procedure en het effect van het melden van discriminatie. Een vierde oorzaak is het feit dat Nederlandse burgers bewust geen

aandacht schenken aan discriminatie en als vijfde oorzaak is er de framing van de boodschap van het melden van discriminatie.

Zoals eerder genoemd beschouwt Art. 1 MN de derde oorzaak, met name de geringe naamsbekendheid van Art.1 MN, als grootste oorzaak van een lage meldingsbereidheid. Met het oogpunt op vluchtelingen verwacht ik de volgende oorzaken van een lage meldingsbereidheid tegen te komen in het onderzoek:

- De geringe naamsbekendheid van Art.1 MN
- Veronderstelde nutteloosheid en het gebrek aan vertrouwen in een goede afloop van het melden van discriminatie

Met deze hypothese ga ik het onderzoek in. In deze hypothese is er dus een overeenkomst met twee van de uit de literatuur bestudeerde oorzaken voor lage meldingsbereidheid bij discriminatie. Mijn twee deelvragen “*Wat weten vluchtelingen in de stad Utrecht over het melden van discriminatie?*” en “*Waarom doen vluchtelingen in de stad Utrecht geen meldingen van discriminatie?*” sluiten aan bij deze hypothese. Met deze vragen ga ik namelijk meten of de geringe naamsbekendheid ook bij vluchtelingen een grote oorzaak is van de lage meldingsbereidheid en wat eventuele andere oorzaken zijn.

3. Onderzoeksmethoden

In dit hoofdstuk zal ik beschrijven van welk type onderzoeksdesign ik gebruik heb gemaakt, welke methode van dataverzameling ik heb gehanteerd en welke onderzoeksgroepen- en steekproeven ik heb gebruikt.

§3.1 Type onderzoeksdesign

Voor het beantwoorden van mijn onderzoeksvraag heb ik gebruik gemaakt van een kwalitatieve beschrijvende/verkennde survey.

Om te beschrijven waarom ik gebruik heb gemaakt van dit onderzoeksdesign maak ik gebruik van de theorie uit “*Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek.*” van Ben Baarda.

“In het geval van een open onderzoeksvraag doe je kwalitatief onderzoek. Meestal is de onderzoeksvraag breed en is er relatief weinig voorkennis. Bij kwalitatief onderzoek gaat het vooral om het verkrijgen van inzichten en minder om harde, getalsmatig onderbouwde, feiten. In een kwalitatief onderzoek zul je dus vooral beschrijvingen vinden en vormen uitgewerkte gespreks- of observatieverslagen het uitgangspunt van de analyse.” (Baarda, 2014).

“Kwalitatief onderzoek is onderzoek waarbij problemen in en van situaties, gebeurtenissen en personen beschreven en geïnterpreteerd worden met behulp van gegevens van kwalitatieve aard, zoals belevingen, ervaringen, betekenisverleningen die verzameld zijn via open interviews en/of participerende observatie en/of bestaande documenten.” (Baarda, 2014).

Mijn onderzoeksvraag luidt: “Wat zijn de mogelijke oorzaken voor de lage meldingsbereidheid van vluchtelingen in de stad Utrecht?” Deze open en brede onderzoeksvraag is een kenmerk van kwalitatief onderzoek. In dit onderzoek had ik weinig voorkennis en tracht ik inzicht te verkrijgen in de beantwoording van de onderzoeksvraag.

In mijn onderzoek heb ik problemen omtrent de lage meldingsbereidheid en discriminatie-ervaringen van vluchtelingen in Utrecht beschrijven en geïnterpreteerd met behulp van gegevens van kwalitatieve aard zoals belevingen en ervaringen. Omdat de kenmerken van mijn onderzoek overeenkomen met die van een kwalitatief onderzoek, heb ik gekozen voor het doen van een kwalitatief onderzoek.

Volgens Baarda luidt de definitie van een survey als volgt:

“Een survey is een onderzoeksmethode gericht op het verzamelen van gegevens en eenheden, met als doel die kenmerken te beschrijven of verbanden tussen die kenmerken te ontdekken.” (Baarda, 2014).

In mijn onderzoek heb ik mij gericht op het verzamelen van informatie en gegevens over de onderzoekseenheden: vluchtelingen, in het bijzonder statushouders. Volgens Baarda is dit het doel van een survey. Daarom vind ik dat een survey de onderzoeksmethode is die het best aansluit bij mijn onderzoek.

Omdat ik in mijn onderzoek gedachten en situaties en ervaringen heb beschreven is er sprake van een beschrijvende kwalitatieve survey. Ook tracht ik naar aanleiding van mijn onderzoek ideeën en/of theorieën te ontwikkelen, waardoor er sprake is van een en verkennende kwalitatieve survey.

§3.2 Methoden van dataverzameling

Als methode van dataverzameling heb ik diepte-interviews gebruikt.

Mijn deelvragen luiden als volgt:

1. Wat zijn de discriminatie-ervaringen van vluchtelingen in de stad Utrecht?
2. Wat weten vluchtelingen in de stad Utrecht over het melden van discriminatie?
3. Waarom doen vluchtelingen in de stad Utrecht geen meldingen van discriminatie?

Voor deelvraag 1 geldt dat de eenheden door het vertellen van hun ervaringen de deelvraag grotendeels beantwoorden. Met name voor de beantwoording van deelvraag 2 en 3 heb ik de eenheden gerichte vragen moeten stellen. Ook heb ik doorgevraagd. Voor dit soort vragen is een diepte-interview naar mijn mening het meest geschikt. Het type vragen maakten de diepte-interviews half-gestructureerd.

Vluchtelingenwerk Midden Nederland heeft mij laten weten dat de meerderheid van de Syrische vluchtelingen Engels spreekt. Ik was van plan om voor de diepte-interviews bij het interviewen van Syrische en Eritrese vluchtelingen die geen Nederlands en Engels spreken een tolk in zettingen. Vluchtelingenwerk Midden Nederland heeft laten weten mij Syrische tolken kosteloos beschikbaar te stellen. Voor de Eritrese vluchtelingen wilde ik zelf een tolk inschakelen, omdat ik zelf van Eritrese afkomst ben.

Ik zou deze hulpmiddelen, indien nodig, gebruiken omdat mijn dataverzameling anders verhinderd zou kunnen worden door de taalbarrière. De taalbarrière is een omstandigheid waaronder ik het onderzoek uitvoer, welke het onderzoek negatief kan beïnvloeden. Als mijn eenheden mij niet hadden kunnen verstaan en ik hen niet, zou het afnemen van diepte-interviews praktisch onmogelijk zijn. Dit zou een negatieve beïnvloeding kunnen zijn op mijn onderzoek. Achteraf gezien heb ik helemaal geen tolk nodig gehad. De vluchtelingen spraken allemaal voldoende Nederlands

§3.2.1 Interviews

Voor de beantwoording van mijn deelvragen heb ik gebruik gemaakt van diepte-interviews. De vijf statushouders heb ik via Vluchtelingenwerk Midden Nederland benaderd. Zij hebben mij de contactgegevens doorgegeven. Vervolgens heb ik met alle vijf de statushouders interviews gepland. Van de vijf statushouders heb ik er twee geïnterviewd op het kantoor van Art.1 MN, twee bij hen thuis en één in een bibliotheek in Utrecht.

§3.3 Onderzoeksgroepen en steekproeven

Mijn populatie bestaat uit alle vluchtelingen in de stad Utrecht. De onderzoeksgroep bij wie ik de data heb verzameld zijn statushouders die begeleid worden bij Vluchtelingenwerk Midden Nederland. Zij wonen allemaal 5 jaar of minder in Nederland. De reden dat heb ik heb gekozen om statushouders te benaderen is dat zij makkelijker te bereiken waren en meer discriminatie-ervaringen hebben in vergelijking met asielzoekers.

De onderzoeksgroep is relevant voor het onderzoek, omdat deze de populatie waarover ik iets wil zeggen vertegenwoordigt.

Ik heb 5 vluchtelingen betrokken bij het onderzoek. Dit zijn bij lange na niet genoeg eenheden om de gehele populatie (alle vluchtelingen in de stad Utrecht) te representeren. Echter ben ik in het doen van een kwalitatief en kleinschalig onderzoek, genoodzaakt gebruik te maken van een beperkt aantal eenheden.

Ik zal gebruik maken van een steekproef die valt onder de categorie selectieve steekproef: een doelgerichte steekproef. Ik zal de steekproef van vluchtelingen met discriminatie-ervaringen bewust samenstellen. Dit type steekproef is van belang, omdat ik zonder deze bewuste steekproef mijn onderzoeksvraag en deelvragen niet kan beantwoorden. (Baarda, 2014).

4. Resultaten

In dit hoofdstuk zal ik per deelvraag de resultaten weergeven die ik heb verzameld door middel van diepte-interviews. De antwoorden van de respondenten zijn thematisch weergegeven.

§4.1 Wat zijn de discriminatie-ervaringen van vluchtelingen in de stad Utrecht?

Om deze deelvraag te beantwoorden heb ik diepte-interviews afgenomen bij vijf statushouders in de stad Utrecht die vijf jaar of minder in Nederland zijn. De interviews zijn anoniem afgenomen. De beantwoording van deze deelvraag is opgesplitst in drie interviewvragen. Allereerst is aan de statushouders de volgende vraag gesteld: “Wat verstaat u onder discriminatie?” Deze vraag is gesteld ter oriëntatie met betrekking tot de interpretatie en definiëring van het begrip discriminatie door de onderzoeksgroep. Om te meten wat de discriminatie-ervaringen zijn van de onderzoeksgroep moet immers wel bekend zijn wanneer er volgens hen sprake is van discriminatie. Hierna is aan de statushouders de directe deelvraag gesteld door middel van de volgende twee vragen: “Heeft u ervaring(en) met discriminatie?” en indien deze vraag positief werd beantwoord: “Wat zijn uw ervaringen met discriminatie?” De antwoorden van de respondenten zijn geanalyseerd en vergeleken. De overeenkomsten en verschillen in de antwoorden van de respondenten zijn herleid naar een aantal onderwerpen. De beschrijving van de resultaten in onderwerpen is opgesplitst in twee paragrafen: één paragraaf over de interpretatie en definiëring van het begrip discriminatie door statushouders en één paragraaf over de discriminatie-ervaringen van de statushouders.

§4.1.1 De definiëring van het begrip discriminatie

Naar aanleiding van de beantwoording van de vraag: “Wat verstaat u onder discriminatie?” hebben de statushouders het begrip discriminatie beschreven als: *verboden onderscheid, slechte of ongelijke behandeling, eigen interpretaties, moeilijkheden, kansen en vooroordelen*:

§4.1.1.1 Verboden onderscheid

Eén op de vijf respondenten associeerde discriminatie met het maken van verboden onderscheid. Op de vraag wat hij onder discriminatie verstaat antwoordde hij: *“Dat je iemand op basis van factoren die er niet toe doen beoordeelt en dus verboden onderscheid maakt.”*

§4.1.1.2 Slechte of ongelijke behandeling

Drie op de vijf respondenten, ofwel 60% van de respondenten, beschrijft discriminatie als slechte, andere of ongelijke behandeling.

Citaat respondent 2:

“Als jij het gevoel hebt dat je anders bent en mensen anders tegen je aankijken en anders behandelen, is er sprake van discriminatie.”

Citaat respondent 3: *“Discriminatie is de slechte, ongelijke behandeling ten opzichte van anderen, van en door mensen.”*

Citaat respondent 4: *“Ik heb begrepen dat discriminatie gaat om het gedrag van mensen en ongelijke behandeling.”*

§4.1.1.3 Eigen interpretaties

Eén op de vijf respondenten antwoordde dat de definiëring van het begrip discriminatie afhankelijk is van ieders interpretaties. Hij antwoordde: *“Dat is een moeilijke vraag, iedereen heeft een eigen idee van discriminatie.”*

§4.1.1.4 Moeilijkheden en kansen

Twee van de vijf respondenten associëren het begrip discriminatie met moeilijkheden en kansen. Respondent 4 antwoordt: *“Ik heb gehoord dat discriminatie gaat over moeilijkheden bij werk of studie vinden.”*

Een andere respondent associeert discriminatie met meer of minder kansen met betrekking tot iemand nationaliteit. Citaat respondent 5: *“Discriminatie betekent voor mij dat mensen op basis van hun nationaliteit meer of minder kansen hebben.”*

§4.1.1.5 Vooroordelen

Respondent 5 associeerde discriminatie met vooroordelen. Ze antwoordde: *“Ik denk dan aan mensen vooroordelen hebben over mensen op basis van hun uiterlijk of afkomst. Dit geldt niet alleen voor buitenlanders, het kan ook andersom. Bijvoorbeeld als Nederlandse mensen bij een Marokkaans restaurant niet binnen mogen komen.”*

§4.1.2 Discriminatie-ervaringen van vluchtelingen

Voor het weergeven van de discriminatie-ervaringen van de steekproef zijn de volgende twee vragen gesteld aan de ondervraagden: “Heeft u ervaring(en) met discriminatie?” en indien deze vraag positief werd beantwoord: “Wat zijn uw ervaringen met discriminatie?” Niet alle respondenten hebben ervaring(en) met discriminatie. In de resultaten van de antwoorden van respondenten die wel ervaring(en) hebben met discriminatie waren de volgende onderwerpen te herkennen: *Taal, status en huisvesting en arbeidsmarkt.*

§4.1.2.1 Geen discriminatie-ervaring(en)

Van de vijf respondenten was er één die de eerste vraag negatief beantwoordde, zij had geen ervaring(en) met discriminatie. Citaat respondent 5: *“Nee, ik heb persoonlijk geen ervaring met discriminatie, maar ik hoor wel veel verhalen van vrienden.”*

§4.1.2.2 Taal

Twee respondenten antwoorden discriminatie-ervaringen hebben met betrekking tot hun problemen met de Nederlandse taal. Respondent 1 vertelt: *“Op stage en school werden er pesterige grapjes gemaakt over mijn accent, opmerkingen als “Je zou logopedie lessen moeten nemen.” werden regelmatig gemaakt. Het is wel beledigend.”*

Respondent 4 noemt ook zijn taalbeheersing in zijn discriminatie-ervaringen: *“Als mensen zien dat je de Nederlandse taal minder spreekt is de kans op discriminatie groot. Vorig jaar op de Hogeschool Utrecht wilden veel studenten voor een opdracht niet bij mij in de groep, om mijn moeite met de Nederlandse taal. Nu dat ik op de Universiteit Utrecht zit, heb ik dit probleem niet meer. Ik doe nu een Engelstalige opleiding en de meeste studenten hier hebben een andere taal als de Nederlandse als moedertaal.”*

§4.1.2.3 Status

Respondent 2 geeft aan wel discriminatie te hebben ervaren in haar tijd in het AZC in Utrecht. Hier behoorde zij dus nog niet tot de doelgroep *statushouder*, maar de doelgroep *asielzoeker*. Echter behoort de ervaring wel aan het geheel discriminatie-ervaringen en is zij nu *statushouder*. Om deze reden heb ik besloten de ervaring op te nemen in het onderzoek. Citaat respondent 2: *“In het AZC mocht mijn zoon niet naar de kinderopvang voor ruim een jaar, omdat wij nog geen status/papieren hadden. Aan de overkant van het AZC stond een kinderopvang. Elke dag zag ik kinderen naar de kinderopvang gaan en mijn zoon mocht dit niet. Ik voelde mij gediscrimineerd, denk ik, in ieder geval achtergesteld en ongelijk*

behandeld. Vanaf het moment dat je papieren krijgt word je behandeld alsof je een ander persoon heb, een ander mensen.”

§4.1.2.4 Huisvesting

Respondent 3 vertelt discriminatie te hebben ervaren omtrent de voorrang die vluchtelingen krijgen ten aanzien van huisvesting. Hij vertelt: *“Ik kreeg mijn eerste huis in Nieuwegein. Mijn bovenbuurman treiterde mij door middel van het opsteken van zijn middelvinger en de vuilniszak voor mijn voordeur neerzetten. Later hoorde ik via mijn begeleider dat de bovenbuurman had geklaagd over het feit dat ik als vluchteling zo snel een huis kreeg toegewezen en hijzelf 5 jaar had moeten wachten.”*

§4.1.2.5 Arbeidsmarkt

Respondent 1 vertelt over een discriminatie-ervaring op de arbeidsmarkt: *“Ik ben bij het leger afgewezen voor de functie optometrist omdat ik een tijdelijke verblijfsvergunning had en niet de Nederlandse nationaliteit.”*

§4.2 Wat weten vluchtelingen in de stad Utrecht over het melden van discriminatie bij Art.1 MN?

Om deze deelvraag te beantwoorden heb ik in de diepte-interviews de volgende twee vragen gesteld aan de vijf statushouders: “Weet u dat u als ingezetene van Utrecht een melding van discriminatie kan doen bij Art.1 MN?” en “Hoe denkt u dat het komt dat u dit niet/wel weet?” De antwoorden van de respondenten op deze vraag zijn geanalyseerd en vergeleken. Ook zijn voor deze deelvraag de overeenkomsten en verschillen in de antwoorden van de respondenten herleid naar een aantal onderwerpen. De resultaten van deze deelvraag zijn onderverdeeld in twee subcategorieën: *Onbekend met de mogelijkheid om discriminatie te melden* en *Vermeende redenen voor de onbekendheid*.

§4.2.1 Onbekend met de mogelijk om discriminatie te melden bij Art.1 MN

Alle vijf de respondenten hebben geantwoord niet op de hoogte te zijn van de mogelijkheid tot het melden van discriminatie bij Art.1 MN. Een enkeling antwoordde wel te weten discriminatie te kunnen melden bij de politie. De rest van de respondenten antwoordde niets te weten over het kunnen melden van discriminatie bij welke instantie dan ook. Citaat respondent 1: *“Nee, ik dacht dat ik alleen naar de politie kon gaan voor een melding van discriminatie.”*

§4.2.2 Vermeende reden voor de onbekendheid van de mogelijkheid tot melden

Twee van de vijf respondenten geven aan niet te weten hoe het komt dat ze niet afwisten van de mogelijkheid om discriminatie te kunnen melden bij Art.1 MN. De overige drie respondenten daarentegen, zeiden niet bekend te zijn met de mogelijkheid om discriminatie te melden, doordat Art.1 MN niet bekend genoeg is in de stad Utrecht. Citaat respondent 4: *“Nee dat wist ik niet, jullie moeten je als antidiscriminatiebureau meer verspreiden en promoten.”* Een enkele respondent vertelt wel iets over discriminatie te hebben gezien op tv, maar niet te hebben geweten dat er ook een mogelijkheid was te melden.

§4.3 Waarom doen vluchtelingen in de stad Utrecht geen meldingen van discriminatie?

Om deze deelvraag te beantwoorden heb ik in de diepte-interviews de volgende twee vragen gesteld aan de vijf statushouders: “Zou u in de toekomst wel discriminatie melden, nu dat u

bekend bent met de mogelijkheid?” en “Waarom denkt u dat vluchtelingen geen melding van discriminatie doen?” De antwoorden van de respondenten op deze vraag zijn geanalyseerd en vergeleken. Daarna zijn de resultaten van deze vragen onderverdeeld in een aantal redenen voor deze statushouders om geen melding van discriminatie te doen. Als antwoord op de tweede vraag zijn in de resultaten een aantal vermeende redenen voor vluchtelingen in Utrecht om discriminatie niet te melden opgenomen.

§4.3.1 Discriminatie melden in de toekomst

Twee van de vijf respondenten antwoordden in de toekomst wel een melding van discriminatie te zullen doen, nu dat zij op de hoogte zijn van de mogelijkheid. Citaat respondent 3: *“Jazeker. Want het is niet iets wat ik zou laten gaan. Want het is niet alleen voor mij, ook voor mijn zoon.”*

§4.3.2 Twijfel om te melden

Twee respondenten antwoordden met de huidige kennis over de mogelijkheid tot het melden van discriminatie nog steeds te twijfelen om in de toekomst een melding van discriminatie te doen. Respondent 1 geeft hier de volgende reden voor:

“Dat hangt af van de situatie en wat de consequenties voor mij zijn. Als er iets op mijn werk zou zijn bijvoorbeeld. Ik zou eerst goed nadenken wat de nadelige gevolgen kunnen zijn en wat de kosten zijn. Ik moet het ook wel de moeite waard vinden, de ernst ervan inzien. Als mijn baan in gevaar zou komen door het melden van discriminatie, zou ik het bijvoorbeeld niet doen.”

Respondent 2 onderbouwt haar twijfel om in de toekomst discriminatie te melden als volgt: *“Ik zou discriminatie alleen melden als het om een gevaarlijke of serieuze situatie gaat. Anders niet, ik maak namelijk het liefst niet te snel problemen. Als ik of mijn kinderen door discriminatie serieuze problemen krijgen of onveilig zijn, zou ik discriminatie wel melden. Ik vrees wel voor de toekomst van mijn kinderen. Ik wil bijvoorbeeld niet dat mijn kinderen in de toekomst moeilijkheden krijgen door hun achternaam.”*

§4.3.3 Redenen om discriminatie niet te melden in de toekomst

Respondent 5 zei in de toekomst geen melding van discriminatie te doen omdat zij dit niet zou durven: *“Nee, ik durf het niet. Ik ken niet alle regels, ik kan niet goed Nederlands praten. Ik denk dat ik een advocaat nodig zal hebben. Ik ken de procedure en alle stappen niet dus zou ik denken dat ik een advocaat nodig heb.”*

§4.3.4 Redenen voor andere vluchtelingen in de stad Utrecht om discriminatie niet te melden.

De vijf respondenten hebben aangegeven waarom zij denken dat Art.1 MN geen meldingen krijgt van vluchtelingen in de stad Utrecht. Uit hun antwoorden zijn de volgende oorzaken te herleiden:

§4.3.4.1 Angst

Vier respondenten hebben aangegeven te denken dat de lage meldingsbereidheid van vluchtelingen komt doordat zij het de moeite niet waard vinden om discriminatie te melden. Dit vanwege angst om problemen te veroorzaken.

Citaat respondent 1: *“Als je van een totalitair regime komt, pas je op voordat je zomaar naar autoriteiten stapt. In Iran bijvoorbeeld is het een goed teken als je niets met de politie te maken hebt gehad. Vluchtelingen zijn dus voorzichtiger met de politie en het melden van problemen bij instanties. In de AZC's gaat het gezegde: een slapende hond maak je niet*

wakker. Ze willen geen problemen veroorzaken die eventueel nadelige invloed/gevolgen kan hebben op voor hun procedure.”

Citaat respondent 5: “Ze denken dat ze apart zijn, ze voelen zich niet thuis. Ze zijn een gast dus moeten ze zich rustig houden. Ze denken dat het onbeleefd is als ze actie ondernemen tegen Nederlanders als buitenlanders. Veroorzaakt problemen. Vriendinnen van mij voelen zich ook een last dus dan wil je niet nog lastiger worden.”

Citaat respondent 4: “Veel vluchtelingen nemen het voor lief. We wonen nou eenmaal als buitenlanders in hun land. Er is angst voor meer problemen met Nederlanders en Nederland, als mensen de meldingen tegen ze gebruiken.

§4.3.4.2 Geringe naamsbekendheid

Drie respondenten hebben gezegd dat de lage meldingsbereidheid onder vluchtelingen heeft te maken met het feit dat vluchtelingen ons niet kennen of niet weten dat zij discriminatie kunnen melden.

Citaat respondent 3: “Als wij wisten dat dit bestond zouden we massaal melden.”

Citaat respondent 1: “Heel weinig kennen jullie en denken net als ik dat ze een melding bij de politie moeten doen.”

§4.3.4.3 Onbekend met discriminatie

Twee respondenten geven als reden voor de lage meldingsbereidheid het feit dat vluchtelingen niet precies weten wat discriminatie in Nederland inhoudt.

Respondent 3: “Jullie moeten vluchtelingen meer informeren over discriminatie.”

Respondent 4: “Ze kennen de regels niet en mensen die deze wel kennen kunnen deze tegen ze gebruiken, we moeten het accepteren.”

§4.3.4.4 Geen prioriteit

Een respondent geeft aan dat discriminatie vergeleken bij ervaringen die de meeste vluchtelingen hebben in hun land van herkomst, een minder groot probleem vormt. Om die reden zou het geen prioriteit hebben.

Citaat respondent 2: “In onze landen waar we vandaan komen hebben we grotere zorgen dan discriminatie. Als discriminatieproblemen onze grootste zorgen zijn, ben ik blij en lach ik. Als iets voor mij is voorbestemd, krijg ik het wel.”

5. Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zal ik de resultaten per deelvraag weergeven in een samenvatting en een conclusie. Door middel van de conclusie zal ik de deelvragen en hoofdvraag beantwoorden. Naar aanleiding van deze beantwoording zal ik Art.1 MN een aantal aanbevelingen doen om de meldingsbereidheid van vluchtelingen te verhogen.

§5.1 Beantwoording deelvragen

§5.1.1 Wat zijn de discriminatie-ervaringen van vluchtelingen in de stad Utrecht?

Allereerst blijkt uit het onderzoek dat de statushouders discriminatie associëren met de volgende begrippen: *verboden onderscheid, slechte of ongelijke behandeling, eigen interpretaties, moeilijkheden/kansen en vooroordelen.*

Van de vijf statushouders hebben er vier ervaring(en) met discriminatie. Twee van de statushouders met discriminatie-ervaringen vertellen discriminatie te hebben ervaren met betrekking tot hun problemen met de Nederlandse taal. Eén statushouder geeft aan zich gediscrimineerd te hebben gevoeld op haar niet-Nederlandse status. Verder geven de statushouders aan discriminatie-ervaringen te hebben op de terreinen huisvesting en de arbeidsmarkt.

§5.1.2 Wat weten vluchtelingen in de stad Utrecht over het melden van discriminatie?

Opvallend is dat geen van de ondervraagde statushouders bekend waren met de mogelijkheid om discriminatie te melden bij Art.1 MN. Een enkeling weet wel dat er een mogelijkheid is om discriminatie te melden bij de politie, maar niet bij een antidiscriminatiebureau. De statushouders geven aan dat zij dit niets wisten over het melden van discriminatie, als gevolg van de onbekendheid van Art.1 MN. Daarnaast had één statushouder wel eens een reclame op tv gezien over discriminatie, niet wetende dat de mogelijkheid tot het melden van discriminatie bestond. Dit was vermoedelijk de reclame van de landelijke campagne “Zet een streep door discriminatie.”

§5.1.3 Waarom doen statushouders in de stad Utrecht geen meldingen van discriminatie?

Uit mijn onderzoek is gebleken dat twee op de vijf statushouders in de toekomst wel een melding van discriminatie zou doen. Ook geven de statushouders aan te twijfelen of zij in de toekomst een melding van discriminatie zouden doen. Zij geven aan eerst goed na te zullen denken wat de consequenties van een dergelijke melding kunnen zijn. Ook blijkt dat voor deze statushouders de discriminatie-ervaring dusdanig ernstig of gevaarlijk moet zijn, om hen zover te krijgen de discriminatie te melden. Ze moeten het de moeite waard vinden. Eén op de vijf statushouders uit het onderzoek geeft aan in de toekomst geen melding van discriminatie te zullen doen vanwege angst en onzekerheid over de procedure en de taalbeheersing.

De meerderheid van de statushouders denkt dat vluchtelingen in het algemeen in de stad Utrecht discriminatie niet melden vanwege angst. Dit betreft angst om problemen te veroorzaken welke nadelige gevolgen kan hebben voor hun procedure en verblijf in Nederland. Omdat de vluchtelingen gewend zijn om zich koest te houden, voelt het melden van discriminatie als onbeleefd.

Als tweede grote oorzaak van de lage meldingsbereidheid van vluchtelingen in Utrecht, noemen de statushouders de lage naamsbekendheid van Art.1 MN.

Als derde oorzaak noemen de statushouders de onbekendheid met betrekking tot de definitie van wettelijke discriminatie in Nederland. Vluchtelingen weten dus niet altijd precies wat discriminatie inhoudt en weten vervolgens ook niets af van het bestaan van antidiscriminatiebureaus. Hierdoor kunnen zij discriminatie ook niet bij Art.1 MN melden.

Ten slotte geven de statushouders aan dat zij en andere vluchtelingen discriminatie niet als een prioriteit te zien. Omdat zij in hun eigen landen te maken hadden met zaken die vele malen ernstiger waren, vinden zij discriminatie geen groot probleem.

§5.2 Beantwoording van de onderzoeksvraag

“Wat zijn de mogelijke oorzaken voor de lage meldingsbereidheid van vluchtelingen in de stad Utrecht?”

Uit het onderzoek komen een aantal oorzaken naar voren voor de lage meldingsbereidheid van vluchtelingen in de stad Utrecht. Vluchtelingen in de stad Utrecht hebben wel degelijk discriminatie-ervaringen. Echter hebben zij vaak geen kennis van het bestaan van Art.1 MN. Uit het onderzoek komt de geringe naamsbekendheid van Art.1 MN naar voren als een gedeelde grootste oorzaak voor de lage meldingsbereidheid van vluchtelingen in de stad Utrecht.

De tweede grootste oorzaak voor de lage meldingsbereidheid is angst voor het melden van discriminatie onder vluchtelingen. Deze angst wordt veroorzaakt door een combinatie van een gebrek aan kennis over de procedure bij een antidiscriminatiebureau en slechte ervaringen of ideeën met betrekking tot het melden van problemen in het land van herkomst.

Een andere mogelijke oorzaak van de lage meldingsbereidheid is dat vluchtelingen discriminatie niet belangrijk genoeg vinden om te melden. In vergelijking met discriminatie hebben zij ergere ervaringen, of accepteren zij de discriminatie omdat zij zichzelf als een gast van Nederland zien.

§5.3 Aanbevelingen

Naar aanleiding van de resultaten en conclusies van mijn onderzoek, zal ik Art.1 MN twee aanbevelingen doen. Na zorgvuldige analyse van de onderzoeksresultaten, ben ik ervan overtuigd dat dit de twee beste hulpmiddelen zijn om de meldingsbereidheid van vluchtelingen bij Art.1 MN met succes te verhogen.

§5.3.1 Voorlichtingen voor vluchtelingen organiseren

Mijn eerste aanbeveling is de belangrijkste. Uit mijn onderzoek is gebleken dat het merendeel van de statushouders en andere vluchtelingen Art.1 MN, haar werkwijze en/of de wet- en regelgeving omtrent discriminatie in Nederland niet kennen. Door deze onbekendheid over de procedure ontstaat ook gedeeltelijk de angst om te melden, die er heerst onder de vluchtelingen. Daarnaast zien de vluchtelingen de ernst van het melden van discriminatie ook niet in, wanneer zij niet weten dat discriminatie in Nederland precies inhoudt en welke gevolgen het kan hebben. De oplossing om te zorgen dat al deze oorzaken worden aangepakt zijn voorlichtingen. Wanneer vluchtelingen tijdens hun komst in het AZC worden ingelicht over hun rechten als ingezetene van de provincie Utrecht met betrekking tot gelijke behandeling, zullen zij wellicht een hogere prioriteit toekennen aan discriminatie en het melden van discriminatie wellicht ook belangrijker vinden.

Het is belangrijk dat de voorlichtingen zo snel mogelijk na aankomst in het AZC plaatsvinden. Voor de statushouders kan Art.1 MN de voorlichtingen verzorgen bij andere vluchtelingenorganisaties zoals UAF, een organisatie die vluchtelingen begeleidt bij hun studie en het vinden van een baan. Ook is er de beweging *Welkom in Utrecht* van de organisatie U voor vluchtelingen. De statushouders hebben mij verteld dat deze organisaties openstaan voor voorlichtingen over discriminatie.

Art.1 MN geeft regelmatig algemene voorlichtingen over discriminatie aan scholen, werkgevers, professionals et cetera. Het is erg belangrijk om de soort voorlichting goed af te stemmen op de vluchtelingen, omdat dit immers een heel ander soort doelgroep is. Om de voorlichting goed te kunnen af te stemmen op de doelgroep, raad ik medewerkers van Art.1 MN aan ter oriëntatie langs te gaan bij een aantal AZC's en andere vluchtelingenorganisaties in Utrecht. Zo maken zij goed kennis met de doelgroep en kunnen zij zien wat de behoeften van de doelgroep precies zijn ten aanzien van de voorlichtingen. Ook zullen de voorlichtingen in de talen Engels en Arabisch moeten worden gegeven. Op het moment bestaat het merendeel van de vluchtelingen in Nederland namelijk uit Eritreërs, Syriërs of vluchtelingen uit andere Arabisch en/of Engels sprekende talen. Voor de Arabische vertaling, kan Art.1 hulp inschakelen.

§5.3.2 Aanpassen van de landelijke campagne

Mijn tweede aanbeveling richt zich ook op de geringe naamsbekendheid van Art.1 MN en in het bijzonder op de landelijke campagne “Zet een streep door discriminatie.” Deze campagne is opgezet ter bevordering van de meldingsbereidheid bij alle antidiscriminatiebureaus in NL. De campagne liep vanaf september 2015 een paar maanden en is vorige maand opnieuw de lucht in gegaan. Via social media en reclames op de televisie en radio wordt de campagne uitgedragen en worden mensen opgeroepen “een streep door discriminatie te zetten”. Uit mijn onderzoek is gebleken dat de onbekendheid van de mogelijkheid om discriminatie te melden, gedeeltelijk te verwijten is aan het feit dat in de reclame van de campagne niet wordt genoemd dat men discriminatie kan melden. Naar mijn mening is het essentieel om in de campagne te benadrukken dat mensen discriminatie kunnen melden bij het antidiscriminatiebureau in zijn of haar regio.

§5.3.3 Kanttekening aanbevelingen

Ik ben zelf sceptisch over de mate waarin er een bevordering van de meldingsbereidheid van vluchtelingen zichtbaar zal zijn, mocht Art.1 MN mijn aanbevelingen toepassen. Dit zeg ik omdat ik heb gemerkt dat de oorzaak “angst” een zwaarwegende factor is die een rol speelt in de lage meldingsbereidheid. Ik betwijfel of er op dit moment een manier is om mensen die in hun land van herkomst gewend waren zich stil te houden vanuit angst, toch te stimuleren een melding van discriminatie te doen. Echter ben ik ervan overtuigd dat mijn aanbevelingen de meest effectieve manieren zijn om dit doel in ieder geval zo goed mogelijk na te streven.

§5.4 Kritische reflectie

Terugkijkend op het doen van mijn onderzoek ben ik erg tevreden met de uitkomst. Het was niet makkelijk om vluchtelingen te vinden die mee wilden werken aan het onderzoek. Ik ben tevreden met mijn inspanningen om binnen de tijd de steekproef bij elkaar te hebben verzameld en bovenal tevreden met de resultaten die zij het onderzoek hebben opgeleverd. De vluchtelingen hebben mij veel geleerd en verbaasd.. Zo had ik bijvoorbeeld verwacht dat alle vluchtelingen in de toekomst discriminatie zouden melden, nu dat zij op de hoogte zijn van de mogelijkheid.

Toch scheen de meerderheid niet zeker te weten of ze dit zouden doen of wisten ze zeker het niet te zullen doen. Dit vind ik wel jammer, maar als ik de achterliggende gedachten hoor kan ik mij dit goed voorstellen. Daarom vind ik het ook heel belangrijk dat Art.1 MN zich voor de voorlichtingen goed inleeft in de leef- en systeemwereld van de vluchtelingen.

Wat betreft mijn professionele ontwikkeling, heb ik gemerkt dat mijn vaardigheden met betrekking tot het nemen van interviews per interview verbeterden. Zo vond ik het tijdens het eerste interview lastig om niet te veel mee te leven met de vluchtelingen, maar mij onafhankelijk op te stellen. Bij de vier interviews na deze vond ik dit niet meer lastig. Het doen van dit onderzoek heeft mij als SJD'er laten oefenen met het combineren van een sociaal vraagstuk en een wettelijk kader. Daarnaast heb ik mij als SJD'er ontwikkeld in competentie 4: Werken in en vanuit de eigen organisatie, door mijn stageorganisatie aanbevelingen te doen voor het probleem waar zij mee kampen. Ook heb ik mij tijdens de interviews ontwikkeld in competentie 3: Communiceren en heb ik geoefend met competentie 1: Methodisch en strategisch handelen, onder andere tijdens het verzamelen van mijn steekproef.

Literatuurlijst

- Art. 1 Midden Nederland. (2013). *Verkort beleidsplan 2015-2018*. Op: <http://www.art1middennederland.nl/wp-content/uploads/2013/06/Verkort-beleidsplan-2015-20181.pdf>. Laats geraadpleegd op: 27-05-2016.
- Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Tweede druk. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Bandura, A. (1977). *Self- efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change*. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Boog, I., Dinsbach, W., Donselaar, J., & Rodrigues, P. R. (2009). *Monitor Rassendiscriminatie*. Op: www.art1.nl/scripts/download.php?document=843. Laatst geraadpleegd op: 27-05-2016.
- Gielen, A. J., Wonderen R., & Hermens, N. (2012). Ongelijkwaardigheid: Resultaten van een verkennend onderzoek in de regio Utrecht. Utrecht: A.G. Advies & Verwey- Jonker Instituut. Op: <http://www.agadvies.com/sites/default/files/20120329%20-%20Regionaal%20onderzoek%20overkoepelend%20rapport%20def.pdf>. Laatst geraadpleegd op: 27-05-2016.
- Leerschool, L., Franx, K. (2012). *Discriminatieklimaat Gelderland Zuid*. Ieder1 Gelijk. Op: http://www.ieder1gelijk.nl/uploads/media/Onderzoek_discriminatieklimaat_Gelderland_Zuid_05.pdf. Laatst geraadpleegd: 27-05-16.
- Kamerstukken II 1990/91, 22014, nr. 3, p. 13 en HR 15 juni 1976, NJ 1976, 551, m.nt. Van Veen.
- Overheid.nl (2016) *Algemene Wet Gelijke Behandeling*. Hoofdstuk 1. Op: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0015703/2016-04-01#Hoofdstuk5>. Laatst geraadpleegd op: 27-05-2016.
- Overheid.nl (2016) *Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen*. Op: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0026168/2009-07-28>. Laatst geraadpleegd op: 27-05-2016.
- Potters, M. (2015). *Wel gebeurt, niet gemeld. Kleinschalig praktijkonderzoek naar de meldingsbereidheid van de LHBT-groep in de stad Utrecht*. Art.1 Midden Nederland. Op: <http://www.art1middennederland.nl/wp-content/uploads/2013/06/Wel-gebeurd-niet-gemeld.pdf>. Laatst geraadpleegd op: 27-05-2016.
- Rieger, E., Wolters, M., Schijff, A. (2013). *Wees een held: meld discriminatie! Het effect van de verwoording van een boodschap op de meldingsbereidheid*. Radar. Op: https://radar.nl/sites/radar/files/20130319100644_1_Helden-melden.pdf. Laatst geraadpleegd op: 27-05-2016.

Bijlage 1: Interviewvragen

Interviewvragen vluchtelingen uit de stad Utrecht.

1. Wat verstaat u onder discriminatie?
2. Heeft u zelf ervaring(en) met discriminatie?

Zo ja: Vraag 2

Zo nee: Vraag 3

2: Welke ervaring(en) heeft u met discriminatie?

3: Weet u dat u als ingezetene van Utrecht een melding van discriminatie kan doen bij Art. 1 Midden Nederland?

Zo ja: Vraag 4

Zo nee: Vraag 7

4: Heeft u wel eens een melding van discriminatie gedaan?

Zo ja: Vraag 5

Zo nee: Vraag 6

5: Kunt u hier wat meer over vertellen? (Was u tevreden met het resultaat van het doen van de melding?)

6: Waarom heeft u geen melding van discriminatie gedaan?

7: Zult u een melding van discriminatie doen, nu dat u weet dat u deze mogelijkheid heeft?

8: Waarom denkt u dat vluchtelingen in de stad Utrecht discriminatie niet melden?